

Географія цифрового впливу: технологічна трансформація демократії і зовнішньої політики

Павло Г. Петров ^{1*} ● Віктор В. Грушка ²

¹ Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна). Доцент кафедри міжнародних відносин, канд. політ. наук, доцент.

² Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (Україна). Доцент кафедри географії, канд. геогр. наук, доцент.

* Автор-кореспондент, e-mail: ppgdmo@gmail.com

СТАТТЯ

АНОТАЦІЯ

Дослідницька

DOI:

[10.70651/3041-2498/2025.4.13](https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.4.13)

Авторське право

© 2025 авторів

Цей твір
ліцензовано на
умовах Ліцензії
Creative Commons
«Із Зазначенням
Авторства –
Некомерційна 4.0
Міжнародна»
(CC BY-NC 4.0).

У статті розглядається трансформація демократії, зовнішньої політики та глобальних процесів під впливом цифровізації, з особливим акцентом на її географічні аспекти. Актуальність дослідження обумовлена стрімким розвитком ІКТ, які не лише змінюють механізми політичної участі, але й формують нові просторові нерівності у глобальній системі міжнародних відносин. Метою статті є комплексний аналіз впливу цифровізації на демократичні процеси, зовнішню політику держав та географічну структуру глобального цифрового порядку. У роботі визначено основні поняття цифрової демократії, електронного урядування, кібердипломатії та цифрового суверенітету. Особлива увага приділена географічній нерівності цифрового доступу, яка проявляється у розриві між Глобальною Північчю та Півднем, а також між урбанізованими центрами і периферійними регіонами всередині окремих держав. Окреслено, як просторові бар'єри у доступі до технологій впливають на можливості політичної участі та посилюють дисбаланси у міжнародних відносинах. Розкрито роль цифрової інфраструктури як геополітичного чинника, що формує нові міжнародні альянси та зони впливу. Проаналізовано регіональні кейси: Естонію як приклад експорту цифрової демократії, Китай як приклад поширення цифрового авторитаризму через «Цифровий шовковий шлях», а також Україну як приклад розвитку цифрової стійкості в умовах воєнної агресії. Підкреслено, що кожен з цих прикладів демонструє специфічні географічні особливості впливу цифрових технологій на зовнішньополітичну стратегію та міжнародну інтеграцію. У висновках наголошується, що цифровізація радикально змінює географію міжнародної взаємодії, створюючи нові просторові поділи і змінюючи баланс влади у глобальному порядку. Цифрові інфраструктури, розриви у доступі до ІКТ і моделі цифрового розвитку формують нові центри впливу та периферії в глобальній політиці. Для забезпечення демократичного розвитку цифрової епохи необхідне вироблення міжнародних стратегій, спрямованих на подолання цифрової нерівності та справедливий розподіл технологічних можливостей у просторі.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

цифровізація, географія цифрового доступу, цифрова демократія, геополітика, цифровий суверенітет, міжнародні відносини, зовнішня політика, глобальні просторові поділи.

e-ISSN 3041-2498

Public Management and Policy

<https://www.eu-scientists.com/index.php/pmap>

The Geography of Digital Influence: The Technological Transformation of Democracy and Foreign Policy

 Pavlo Petrov ^{1*} ● Viktor Hrushka ²
¹ Oles Honchar Dnipro National University (Ukraine). Associate Professor at the Department of International Relations, PhD in Political Science, Associate Professor.

² Oles Honchar Dnipro National University (Ukraine). Associate Professor of the Department of Geography, PhD in Geography, Associate Professor.

 * **Corresponding Author**, e-mail: ppgdmo@gmail.com

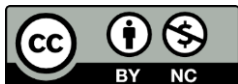
ARTICLE INFO

ABSTRACT

Research Article

DOI:

[10.70651/3041-2498/2025.4.13](https://doi.org/10.70651/3041-2498/2025.4.13)

 Copyright © 2025
by authors

This is an open access journal and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution – NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0)

The article examines the transformation of democracy, foreign policy, and global processes under the influence of digitalization, with a particular focus on its geographical aspects. The relevance of the study is determined by the rapid development of information and communication technologies, which not only change the mechanisms of political participation but also create new spatial inequalities within the global system of international relations. The purpose of the article is to provide a comprehensive analysis of the impact of digitalization on democratic processes, states' foreign policies, and the geographical structure of the global digital order. The study defines the key concepts of digital democracy, e-governance, cyber diplomacy, and digital sovereignty. Special attention is paid to the geographical inequality of digital access, which manifests itself in the divide between the Global North and the Global South, as well as between urban centers and peripheral regions within individual countries. It is outlined how spatial barriers to technology access affect opportunities for political participation and exacerbate imbalances in international relations. The role of digital infrastructure as a geopolitical factor shaping new international alliances and spheres of influence is also revealed. The article analyzes regional case studies: Estonia as an example of the export of digital democracy; China as a case of spreading digital authoritarianism through the "Digital Silk Road"; and Ukraine as an example of developing digital resilience under conditions of military aggression. It is emphasized that each of these cases demonstrates specific geographical features of the impact of digital technologies on foreign policy strategies and international integration. The conclusions highlight that digitalization is radically transforming the geography of international interaction, creating new spatial divides and shifting the balance of power in the global order. Digital infrastructures, disparities in ICT access, and models of digital development are forming new centers of influence and peripheries in global politics. To ensure democratic development in the digital era, it is necessary to develop international strategies aimed at overcoming digital inequality and ensuring a fair distribution of technological opportunities across regions.

KEYWORDS

digitalization, geography of digital access, digital democracy, geopolitics, digital sovereignty, international relations, foreign policy, global spatial divides.

1. Вступ

У сучасному світі цифровізація перетворилася на визначальний чинник політичних, економічних і соціальних процесів. Розвиток ІКТ радикально змінив підходи до управління державою, політичної участі громадян і взаємодії на міжнародній арені. Поява цифрової демократії, е-урядування, кібердипломатії та цифрового суверенітету вказує на те, що цифрові технології стали не лише технічним інструментом, а важливою політичною інституцією, яка формує нові моделі влади та взаємодії. Однак поряд із можливостями цифровізації зростають і нові виклики. Поглиблюється цифрова нерівність як між державами, так і в межах окремих суспільств, що створює просторові бар'єри до політичної участі та доступу до цифрових благ. Цифрові технології одночасно стають інструментами демократизації і централізованого контролю, відкриваючи шлях як для зміцнення прав людини, так і для посилення авторитарних практик через механізми спостереження, цензури та маніпуляцій.

У цьому контексті особливого значення набуває географічний вимір цифрової трансформації. Нерівномірний розподіл цифрової інфраструктури та доступу до інтернету формує нові осі глобального поділу: між Глобальною Північчю і Півднем, центрами інновацій та периферійними регіонами. Саме цифрова географія дедалі більше визначає не лише можливості держав у глобальній конкуренції, але й характер їхньої зовнішньої політики.

2. Огляд літературних джерел

У процесі підготовки статті було проаналізовано ключові дослідження з цифрової демократії, зовнішньої політики, цифрового суверенітету та географії цифрової нерівності. Основу теоретичної бази склали праці S. Clift (2003) [5] і F. Gilardi (2016) [16] щодо електронного урядування та політичної участі, а також дослідження European Movement International (2016) [11] і C. Fuchs (2022) [15], присвячені кіберпростору як новій публічній сфері. Цифровий суверенітет і контроль над інфраструктурою розглянуто у працях J. Pohle і T. Thiel (2020) [23] та S. Fleming (2025) [13], а питання м'якої сили у цифрову епоху – у дослідженнях J. Nye (2004) [21] і N. Chitty та S. Dias (2018) [4]. Трансформацію зовнішньої політики під впливом цифровізації проаналізовано через роботи Diplo Foundation [6; 7] і T. Frey (2024) [14], а геополітичне суперництво США, Китаю та ЄС – за матеріалами M. Kuo (2023) [17] і European Commission (2025) [10]. Аспекти цифрової нерівності висвітлюють L. Signé (2023), Mobile Citizen (2022) [20] та OECD (2021) [22], тоді як загрози для демократії, пов'язані з маніпуляціями, дезінформацією та deepfake, проаналізовано на основі A. Shahbaz (2018) [27], L. Cecco (2025) [3] і M. Recanatì та B. Kerley (2024) [24] тощо. Отже, проведений огляд літератури забезпечив комплексне підґрунтя для аналізу впливу цифровізації на демократичні процеси, зовнішню політику та географічну структуру міжнародних відносин.

3. Постановка завдання

Метою статті є комплексний аналіз впливу цифровізації на демократичні процеси, зовнішню політику держав та географічну структуру глобального цифрового порядку. Для досягнення поставленої мети у статті передбачено вирішення таких завдань: розкрити сутність цифрової демократії та суміжних елементів в умовах глобальної цифровізації; проаналізувати вплив цифрових технологій на механізми політичної участі та зовнішньополітичні практики держав; дослідити географічні аспекти цифрової нерівності; визначити роль цифрової інфраструктури як геополітичного чинника у формуванні міжнародних альянсів та зон впливу; проаналізувати регіональні приклади як моделі різного використання цифрових технологій у зовнішньополітичних стратегіях.

4. Методи та матеріали

Для досягнення мети дослідження у статті застосовано міждисциплінарний підхід, що поєднує методи політичної науки, міжнародних відносин, соціальної географії та досліджень інформаційно-комунікаційних технологій. Основним методом став аналіз наукової літератури та аналітичних звітів, що дозволило сформувати теоретичну базу для вивчення цифрової

демократії, цифрового суверенітету та цифрової дипломатії. Застосовано порівняльний аналіз регіональних кейсів Естонії, Китаю та України для виявлення моделей використання цифрових технологій у зовнішній політиці та просторових особливостей цифрового впливу. Географічний підхід забезпечив аналіз цифрової нерівності та її впливу на формування нових центрів і периферій у глобальній політиці. Також використано структурно-функціональний аналіз для дослідження взаємозв'язку між цифровими технологіями, демократичними процесами та міжнародними відносинами тощо.

5. Результати та обговорення

Цифровізація державного управління та міжнародних процесів зумовила появу нових парадигм у розумінні демократії, суверенітету й зовнішньої політики. Одним із ключових феноменів у цьому контексті є цифрова демократія, яку розглядають як застосування ІКТ для підвищення ефективності демократичних процесів, зокрема через розширення політичної участі, забезпечення прозорості урядування та зворотного зв'язку з громадянами [5; 16]. Цифрова демократія охоплює такі інструменти, як електронне голосування, онлайн-консультації, цифрові петиції та платформи для участі у формуванні публічної політики. Таким чином, ІКТ стають не просто засобами комунікації, а важливими політичними інституціями, що впливають на якість демократії.

Водночас із розвитком цифрових форм участі постає поняття цифрового суверенітету, яке стосується здатності держави контролювати свої цифрові ресурси, інфраструктуру, дані та політики в інтернет-просторі. Це особливо важливо в умовах глобального домінування транснаціональних ІТ-корпорацій і геополітичного суперництва між провідними державами. Цифровий суверенітет означає, що держава має як технологічні, так і нормативно-правові інструменти для захисту своїх інтересів у цифровій сфері [13; 23]. Відсутність контролю над критичною цифровою інфраструктурою, програмним забезпеченням і персональними даними може створювати вразливість до зовнішніх втручань і знижувати політичну автономію. У цьому контексті трансформується і розуміння м'якої сили, концепцію якої запропонував Джозеф Най. У цифрову добу м'яка сила дедалі більше реалізується через цифрові платформи, соціальні мережі та онлайн-комунікації. Цифровий контент – від культурного продукту до політичної реклами – використовується для формування позитивного міжнародного іміджу, просування цінностей і норм, а також залучення симпатій світової аудиторії [4; 21]. Успішне використання м'якої сили вимагає цифрової компетентності та стратегічного підходу до комунікації, особливо в контексті конкуренції на міжнародному інформаційному ринку.

Цифрові технології дедалі більше інтегруються і в інструментарій зовнішньої політики. Поява таких явищ, як цифрова дипломатія, кібердипломатія та публічна дипломатія в інтернеті, свідчить про трансформацію традиційної дипломатії відповідно до вимог цифрового середовища. Держави активно використовують ІКТ для ведення дипломатичного діалогу, управління іміджем на міжнародній арені, залучення діаспори та мобілізації зовнішньої підтримки під час криз [8; 14]. Крім того, дедалі актуальнішим стає питання участі у формуванні міжнародних правил цифрового врядування – зокрема в межах ООН, ЄС та регіональних альянсів. Цифрова зовнішня політика охоплює також участь у розробці стандартів кібербезпеки, захисту персональних даних і боротьби з дезінформацією, що стали невід'ємними елементами міжнародного порядку денного. Усе це свідчить про те, що цифровізація не лише змінює інструменти реалізації зовнішньої політики, а й переосмислює її цілі, стратегії та географічні пріоритети.

Цифрова трансформація глобального суспільства супроводжується не лише зростанням кількості інструментів для політичної участі та міжнародної взаємодії, але й появою нових форм нерівності. Однією з найважливіших серед них є цифрова нерівність – структурний дисбаланс у доступі до ІКТ, який набуває просторового, економічного та політичного виміру. У добу, коли демократія, дипломатія і навіть національний суверенітет дедалі більше залежать від цифрової присутності, така нерівність стає фактором, що визначає не лише якість політичної участі, але й глобальну конкурентоспроможність держав. Аналіз географії цифрового розриву дозволяє краще зрозуміти, яким чином простір і технології переплітаються у виробництві нових форм виключення та впливу в міжнародних відносинах. Розподіл цифрових ресурсів у світі є нерівномірним і відображає глобальні розриви між розвиненими країнами Глобальної Півночі

та менш розвиненими регіонами Глобального Півдня. Наприклад, за даними Brookings Institution, понад 2,7 мільярда людей у світі досі залишаються офлайн, здебільшого – у країнах з низьким і середнім рівнем доходу [28]. Розвинені країни демонструють високі рівні цифрової проникненості та впровадження електронного врядування, у той час як багато країн Африки, Південної Азії та Латинської Америки все ще зіштовхуються з хронічною відсутністю широкосмугового інтернету, дефіцитом технічної інфраструктури та низькою цифровою грамотністю [25]. Подібні проблеми характерні і для сільських чи периферійних регіонів у межах самих країн, включно з технологічно розвиненими.

Цифровий дисбаланс створює нові форми стратифікації як між державами, так і всередині них. Доступ до цифрових технологій дедалі більше визначає можливості участі в політичному процесі, отримання освітніх послуг і доступ до державних сервісів [20]. Країни з недостатнім цифровим покриттям ризикують опинитися в умовах «інформаційного відставання» від глобального ядра модернізації. Цифрова нерівність перетворюється на просторові бар'єри, що обмежують реалізацію демократичних прав. У регіонах із поганим доступом до ІКТ громадяни часто не можуть користуватися електронними платформами для участі у політичному житті, е-голосуванням або цифровими державними сервісами, що підриває такі принципи електронної демократії, як прозорість і зворотний зв'язок [18; 22].

Цифрова нерівність сприяє фрагментації політичного простору: одні громадяни активно впливають на політичні процеси через цифрові механізми, інші залишаються «невидимими» у прийнятті рішень. У перспективі це загрожує зниженням довіри до інститутів демократії, політичною апатією та соціальним відчуженням певних груп [6]. Водночас цифровий розрив стає геополітичним чинником: доступ до передових технологій, великих даних, штучного інтелекту та безпечного кіберпростору визначає можливості держав реалізовувати ефективну зовнішню політику. Країни, що відстають у цифровому розвитку, мають обмежені можливості участі в глобальному цифровому діалозі (кібербезпека, інтернет-управління) [13]. ІКТ стали ключовим інструментом для розширення громадянської участі та трансформації демократичних процесів. Електронне урядування підвищує прозорість та ефективність державних послуг, а онлайн-участь стимулює активізацію громадянського суспільства через цифрові платформи та соціальні мережі [10]. Кіберпростір перетворився на нову публічну сферу для обміну думками та мобілізації громадян, однак водночас породив ризики інформаційної перенасиченості, аудиторної фрагментації та поширення дезінформації [15]. Паралельно з цим посилюється використання ІКТ для цифрового контролю: авторитарні режими, як Китай, застосовують системи розпізнавання облич для моніторингу населення, що викликає занепокоєння щодо дотримання прав людини [27]. Навіть у демократичних країнах масове збирання персональних даних без належного регулювання підриває довіру до інституцій і загрожує демократичним цінностям [24].

Цифрові технології також створюють нові загрози для демократичного врядування. Поширення дезінформації, маніпуляцій та використання технології deepfake підривають довіру до демократичних інститутів та процесів. Наприклад, під час виборів у Канаді у 2025 році було зафіксовано значне зростання фальшивого політичного контенту в соціальних мережах, включаючи deepfake-відео, що імітують виступи політичних лідерів [3]. Такі технології дозволяють створювати переконливі фальшиві відео та аудіозаписи, які можуть вводити в оману виборців та впливати на результати виборів. Відсутність ефективних механізмів виявлення та протидії таким загрозам ускладнює захист демократичних процесів від зовнішнього втручання та маніпуляцій [26].

Цифровізація стала одним із ключових чинників трансформації міжнародних відносин у XXI столітті. Вона змінила форми взаємодії між державами, традиційні інструменти дипломатії та відкрила нові сфери конкуренції й співробітництва. Зовнішня політика дедалі більше реалізується через кібердипломатію, цифрову публічну дипломатію та взаємодію з великими технологічними платформами. Одночасно загострюється геополітичне суперництво між США, Китаєм та ЄС, де цифрова інфраструктура стає ключовим ресурсом міжнародного впливу [11]. Кібердипломатія охоплює заходи зі встановлення міжнародних норм поведінки у кіберпросторі, боротьби з кіберзагрозами та захисту цифрової інфраструктури [2]. Цифрова публічна дипломатія через соцмережі та онлайн-платформи стала важливим інструментом формування іміджу держави та просування демократичних цінностей [19]. Дипломатія платформ передбачає взаємодію урядів із корпораціями Google, Meta, Amazon, які контролюють значну частину

глобального інформаційного простору [7]. Глобальне суперництво у сфері технологій проявляється у розробці різних моделей цифрового регулювання: США підтримують відкритий Інтернет, Китай розвиває модель «кіберсуверенітету» із жорстким контролем, а ЄС шукає баланс між правами громадян, інноваціями та безпекою [7; 10; 17].

Цифрова інфраструктура, підводні кабелі, дата-центри, 5G-мережі, стає стратегічним ресурсом на міжнародній арені. Держави активно інвестують у розвиток цифрових можливостей та укладають союзи для захисту інфраструктури. Європейська комісія через ініціативу Global Gateway підтримує цифровий розвиток у країнах Африки та Азії [10; 20], тоді як США разом із союзниками просувають проекти “Trusted Connectivity” та “Build Back Better World” [12]. Таким чином, у цифрову епоху зовнішня політика держав дедалі більше визначається не лише класичними факторами – територією, військовою потужністю, економічною міцністю – але й здатністю формувати, контролювати та захищати цифрові потоки інформації, даних та інфраструктури. Це створює нові виміри глобальної конкуренції та співпраці, які визначатимуть майбутню архітектуру міжнародних відносин.

Регіональні приклади цифрової трансформації чітко демонструють, що технології можуть служити як зміцненню демократичних процесів, так і поширенню авторитарних практик у глобальному масштабі. Різні країни обрали різні моделі цифровізації у своїй внутрішній та зовнішній політиці, що суттєво впливає на їхню міжнародну репутацію, партнерства і геополітичні стратегії.

Естонія вважається одним із найбільш успішних прикладів цифрової демократії у світі. Проект «e-Estonia» перетворив країну на символ ефективного використання інформаційно-комунікаційних технологій у державному управлінні. Електронне громадянство (e-Residency), онлайн-голосування, електронні послуги для бізнесу та громадян створили відкриту, прозору та інклюзивну систему взаємодії між державою і суспільством [9]. Естонія не тільки впровадила цифрову демократію у себе, а й активно експортує свої технології та експертизу, беручи участь у міжнародних ініціативах із розвитку електронного урядування в інших країнах. Таким чином, цифровізація стала для Естонії інструментом «м'якої сили» у зовнішній політиці.

Іншим прикладом є Китай, який розробляє альтернативну модель цифрового розвитку через проєкт «Цифровий шовковий шлях» у межах глобальної ініціативи «Один пояс, один шлях». Китай активно інвестує в розвиток цифрової інфраструктури в країнах Азії, Африки та Латинської Америки, пропонуючи фінансування і технології для будівництва мереж 5G, систем спостереження та електронного управління [1]. Однак разом із цими інвестиціями поширюється й модель цифрового авторитаризму, яка передбачає посилений державний контроль за інформаційним простором, масове спостереження за громадянами та обмеження свободи слова [27]. Таким чином, Китай використовує цифровізацію як інструмент політичного впливу і водночас пропонує альтернативу ліберальній моделі цифрової демократії, що викликає значні занепокоєння серед західних демократій.

Водночас Україна демонструє унікальний приклад цифрової стійкості в умовах війни та зовнішньої агресії. З початку агресії Україна зробила значний прорив у цифровій трансформації державного управління та суспільних процесів. Платформа «Дія», електронні послуги для громадян, цифрові паспорти, COVID-сертифікати, електронні суди та інші інновації стали не лише способом підвищення ефективності, а й елементом стратегічної стійкості країни. Завдяки цифровим технологіям Україна змогла підтримувати функціонування державних інституцій навіть в умовах збройного конфлікту, забезпечити постійний зв'язок з громадянами та мобілізувати міжнародну підтримку. Цифрова трансформація також сприяє інтеграції України до європейського та світового цифрового простору, що стає одним із напрямів сучасної української зовнішньої політики.

Регіональні кейси демонструють, що цифровізація не є нейтральною технологічною тенденцією, а має глибокі політичні наслідки. Успішна цифрова трансформація може слугувати джерелом міжнародного впливу і зміцнення демократичних цінностей, як у випадку Естонії та України, або, навпаки, інструментом поширення авторитарних практик, як у випадку Китаю. Це підтверджує, що цифрові технології стають важливим інструментом у глобальній конкуренції моделей розвитку, демократії та зовнішньої політики.

6. Висновки

Цифровізація стала ключовим чинником трансформації демократії, зовнішньої політики та міжнародних відносин у XXI столітті. Інформаційно-комунікаційні технології розширили можливості політичної участі громадян, сприяли прозорості державного управління та забезпечили нові форми комунікації через кіберпростір. Електронне урядування, онлайн-консультації та інші інструменти цифрової демократії стали невід'ємними атрибутами модернізації політичних систем.

Разом із тим цифровізація висвітлила і загострила існуючі виклики: цифрову нерівність, загрози масового нагляду, цензури, поширення дезінформації та маніпулятивних технологій, таких як deepfake. Ці явища підривають довіру до демократичних процесів та створюють нові ризики для стійкості політичних систем. Формування цифрового суверенітету стало важливим елементом зовнішньої політики держав, де контроль над даними, технологічними мережами та інформаційними потоками розглядається як критичний ресурс національної безпеки.

Особливу увагу слід приділити географічному аспекту цифрового впливу. Цифровий розрив між Північчю та Півднем, між центрами інновацій та периферіями загострює просторову нерівність у доступі до цифрових благ. Різні регіони світу демонструють нерівномірність у розвитку цифрової інфраструктури, доступі до інтернету та можливості брати участь у глобальних цифрових процесах. У результаті цифрові технології не тільки трансформують політичні механізми всередині держав, але й створюють нові просторові поділи у міжнародній системі, змінюючи географію глобальної влади.

Аналіз регіональних прикладів показав, що Естонія є провідним експортером цифрової демократії через моделі відкритого урядування, Китай активно просуває цифровий авторитаризм через «Цифровий шовковий шлях», тоді як Україна вибудовує цифрову стійкість як інструмент виживання, демократичного розвитку та інтеграції у глобальний світ.

Таким чином, у добу цифрової глобалізації питання географії цифрового доступу, цифрової автономії та інформаційного впливу стають визначальними для розуміння сучасних міжнародних відносин. Для збереження демократичних цінностей та забезпечення рівноправної участі всіх регіонів у глобальних процесах потрібні узгоджені міжнародні стратегії, що враховують просторові виклики цифрової епохи.

References

1. ARTICLE 19. (April 18, 2024). *China: The rise of digital repression in the Indo-Pacific*. <https://www.article19.org/resources/china-the-rise-of-digital-repression-in-the-indo-pacific>
2. Blinken, A. J. (2021). *United States International Cyberspace & Digital Policy Strategy*. U.S. Department of State. <https://2021-2025.state.gov/united-states-international-cyberspace-and-digital-policy-strategy>
3. Cecco, L. (April 18, 2025). Dramatic rise in fake political content on social media as Canada prepares to vote. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2025/apr/18/canada-fake-political-content-social-media>
4. Chitty, N., & Dias, S. (2018). Artificial intelligence, soft power, and social transformation. *Journal of Content, Community & Communication*, (7), 1–14. <https://doi.org/10.31620/jccc.06.18/02>
5. Clift, S. (2003). *Future of E-Democracy Speech Outline*. <https://www.publicus.net/articles/future.html>
6. Competendo. (2021). *Digital Divide*. https://competendo.net/en/Digital_Divide
7. Diplo. (2021). *Digital foreign policy*. <https://www.diplomacy.edu/topics/digital-foreign-policy>
8. Diplo. (2023). *Digital diplomacy: You landed on the story of digital diplomacy. Welcome!* <https://www.diplomacy.edu/topics/digital-diplomacy>
9. e-Estonia. (2023). *e-Governance in Estonia: 100% Digital, 100% Trusted*. <https://e-estonia.com/solutions/e-governance/e-democracy>
10. European Commission. (2025). *Digital and infrastructure – International Partnerships*. https://international-partnerships.ec.europa.eu/policies/digital-and-infrastructure_en
11. European Movement International. (2016). *Citizens' Participation in the Digital Age: E-Democracy*. <https://europeanmovement.eu/policy/citizens-participation-in-the-digital-age-e-democracy>
12. Fang, T., & Hwang, T. (September 5, 2024). Digital Solidarity in U.S. Foreign Policy. *New America*. <https://newamerica.org/oti/reports/digital-solidarity-in-us-foreign-policy>

13. Fleming, S. (2025). *What is digital sovereignty and how are countries approaching it?* World Economic Forum. <https://www.weforum.org/stories/2025/01/europe-digital-sovereignty>
14. Frey, T. (2024). Digital Diplomacy: The Impact of Technology on Modern Diplomacy and Foreign Policy. Current Realities and Future Prospects. *Romanian Journal of European Affairs*, 24(1), 107–126. https://rjea.ier.gov.ro/wp-content/uploads/2024/06/Art.-5_Digital-diplomacy_Frey_2024_final.pdf
15. Fuchs, C. (2022). *Digital Democracy and the Digital Public Sphere: Media, Communication and Society Volume Six* (1st ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003331087>
16. Gilardi, F. (2016). *Digital democracy: How digital technology is changing democracy and its study*. <https://www.fabriziogilardi.org/resources/papers/Digital-Democracy.pdf>
17. Kuo, M. A. (October 12, 2023). 'Digital Empires': The China-EU-US Competition Over Tech Regulations. *The Diplomat*. <https://thediplomat.com/2023/10/digital-empires-the-china-eu-us-competition-over-tech-regulations>
18. Mamedieva, G. (April 1, 2025). Ukraine's Digital Transformation: Innovation for Resilience. *Harvard Center for International Development*. <https://www.hks.harvard.edu/centers/cid/voices/ukraines-digital-transformation-innovation-resilience>
19. Manor, I. (2019). *The Digitalization of Public Diplomacy*. Palgrave Macmillan Cham. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-04405-3>
20. Mobile Citizen. (January 26, 2022). *Digital Divide: The Geography Factor*. <https://mobilecitizen.org/resources/news/digital-divide-the-geography-factor>
21. Nye, J. S. (2004). *Soft power: The means to success in world politics*. PublicAffairs Books. https://books.google.com.ua/books/about/Soft_Power.html?id=hTBxIMnpMloC&redir_esc=y
22. OECD (2021). *Bridging digital divides in G20 countries*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/35c1d850-en>
23. Pohle, J., & Thiel, T. (2020). Digital sovereignty. *Internet Policy Review*, 9(4). <https://doi.org/10.14763/2020.4.1532>
24. Recanati, M., & Kerley, B. (2024). *Big Question: How Does Digital Privacy Matter for Democracy and Its Advocates?* National Endowment for Democracy (NED). <https://www.ned.org/big-question-how-does-digital-privacy-matter-for-democracy-and-its-advocates>
25. Robert F. Smith. (August 31, 2023). *The Global Digital Divide: Connecting a Divided World*. <https://robertsmith.com/blog/global-digital-divide>
26. Senior Executive. (2025, April 11). *Deepfakes and Democracy: What Media Platforms Must Do Next*. <https://seniorexecutive.com/deepfake-detection-media-trust-ai-solutions>
27. Shahbaz, A. (2018). The Rise of Digital Authoritarianism. *Freedom House*. <https://freedomhouse.org/report/freedom-net/2018/rise-digital-authoritarianism>
28. Signé, L. (July 5, 2023). Fixing the global digital divide and digital access gap. *Brookings Institution*. <https://www.brookings.edu/articles/fixing-the-global-digital-divide-and-digital-access-gap>